

กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ

L/C และ Trust Receipt

โดย
อาจารย์วรวิทย์ ทวาทิน

ตาม UCP 600 เลตเตอร์ออฟเครดิตมีหลักการ
สำคัญ 2 ประการ

1. หลักความเป็นอิสระ
(Doctrine of Independence)
2. หลักการปฏิบัติโดยเคร่งครัด
(Doctrine of Strict Compliance)

หลักความเป็นอิสระ (Doctrine of Independence)

สัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตเป็นสัญญาต่างตอบแทน ซึ่งแยกต่างหากจากสัญญาซื้อขายหรือสัญญาอื่นที่เป็นต้นเหตุให้มีการทำสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต ไม่ว่าสัญญาที่เป็นต้นเหตุให้มีการทำสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตนี้จะมีการผิดนัดหรือไม่ปฏิบัติตามสัญญาธนาคารผู้เปิดเครดิตยังมีหน้าที่ต้องชำระหนี้ตามสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตถ้าผู้รับประโยชน์ปฏิบัติถูกต้องครบตามเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น

ฎีกาที่ 775/2525 (ประชุมใหญ่) และ ฎีกาที่ 1561/2529 ธนาคารมีหน้าที่ต้องชำระหนี้ตามสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ผู้รับประโยชน์ซึ่งเป็นผู้ขายหากผู้รับประโยชน์ยื่นเอกสารถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิต แม้ว่าสินค้าที่ส่งมายังผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้ขอเปิดเครดิตที่ปลายทางจะไม่ถูกต้องตรงตามสัญญาซื้อขาย

หลักการปฏิบัติโดยเคร่งครัด

(Doctrine of Strict Compliance)

ธนาคารไม่ต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือหลักฐานอื่น แต่พิจารณาเฉพาะเอกสารที่ผู้รับประโยชน์นำมายื่นเท่านั้นว่า เอกสารนั้นถูกต้องตรงตามเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือไม่ ธนาคารไม่จำเป็นต้องตรวจสอบว่าเอกสารนั้นออกมาโดยถูกต้องหรือไม่ หรือผู้มีชื่อรับรองเอกสารได้รับรองจริงหรือไม่ ต้องถือหลักการปฏิบัติโดยเคร่งครัดในการตรวจสอบเอกสาร

ธนาคารมีเวลาไม่เกิน 5 วันทำการของ
ธนาคาร นับจากวันที่มีการยื่นเอกสาร แล้วแจ้ง
แก่ผู้รับประโยชน์ว่าจะรับเอกสารเพราะเห็นว่า
ถูกต้อง หรือปฏิเสธไม่รับเอกสารเพราะไม่ถูกต้อง
ครบถ้วนตามเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิต

ธนาคารจะไม่ตรวจสอบเอกสารที่ไม่มี
ระบุไว้ในเลตเตอร์ออฟเครดิต และหากถ้า
ธนาคารรับเอกสารนั้นไว้ก็ต้องคืนเอกสารนั้น
ให้แก่ผู้ยื่นไป

ฎีกาที่ 2122/2499

ในใบตราส่งที่ยื่นต่อธนาคารระบุถึงสินค้าว่า ผ้าด้าย
เป็นชิ้น 16 มัด ไม่ตรงตามคำขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิต
และเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิตได้ระบุว่าเป็นผ้ากาเกี
คอตตอนทวิลส์ 10,000 หลา แต่ในใบกำกับสินค้า
(Invoice) ระบุว่าเป็นผ้ากาเกีคอตตอนทวิลส์ 10,000 หลา
ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเอกสารที่ยื่นนั้นไม่ตรงตามเงื่อนไขใน
เลตเตอร์ออฟเครดิตนั้น

แม้ที่ประชุมกรรมการหอการค้านานาชาติ (ICC) มีมติออกมาว่า เอกสารที่จะนำมายื่นต่อธนาคารหากเป็นใบกำกับสินค้าหรือเอกสารทำนองเดียวกัน ต้องระบุข้อความให้ตรงตามเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิต ถ้าเป็นเอกสารอื่นถือว่าใช้ได้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า แนวทางการตรวจเอกสารของธนาคารอาจเป็นแนวปฏิบัติหรือประเพณีทางการค้าได้ แต่เมื่อผู้ซื้อไม่เคยได้รับทราบถึงประเพณีทางการค้านี้ จึงถือว่าไม่ผูกพันผู้ขอเปิดเครดิต หากใช้ UCP 600 บังคับ ผลคงแตกต่าง

มาตรฐานการตรวจสอบเอกสารของธนาคาร หากเลตเตอร์ออฟเครดิตกำหนดให้ผู้รับประโยชน์ยื่นใบตราส่งชนิดที่บรรทุกลงเรือแล้ว การที่ผู้รับประโยชน์ยื่นใบตราส่งชนิดที่แสดงว่าผู้ขนส่งได้รับของไว้ในความดูแลเพื่อส่งลงเรือ ถือว่าไม่ถูกต้อง

หากเลตเตอร์ออฟเครดิตระบุว่า ต้องนำ
ใบตราส่งเป็นชุดมายื่นปกติจะมี 3 ฉบับ ผู้รับ
ประโยชน์ก็ต้องนำใบตราส่งทั้ง 3 ฉบับ ซึ่ง
เป็นชุดนั้นเอามายื่นให้ธนาคาร

คดี Dixon, Irmos & Cla, Ltd. V
Chase National Bank New York (ค.ศ.
1944)

- ใบตราส่งจะต้องครอบคลุมตลอดเส้นทางการขนส่ง นำ
สินค้าบรรทุกลงเรือที่ทำเรือใด ไปส่งปลายทางท่าเรือใด
แม้จะมีข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ขนส่ง
ในกรณีที่สินค้าสูญหายหรือเสียหายในระหว่างการขนส่ง
ของผู้ขนส่งรายอื่น โดยผู้ขนส่งรับค่าระวางเรือตลอด
เส้นทางการขนส่งนั้น
- ประเทศไทยคงถือตาม UCP 600 คือ ตรวจสอบเอกสาร
เฉพาะตามที่ปรากฏอยู่ในหน้าเอกสารนั้น

- ◎ ข้อยกเว้นของหลักการปฏิบัติโดยเคร่งครัด คือ การฉ้อฉล หรือ **Fraud** หมายถึง การนำข้อความที่เป็นเท็จมาระบุในเอกสารหรือปลอมเอกสารขึ้นมา **Article 34** ให้สันนิษฐานว่าธนาคารไม่มีความรับผิดชอบเกี่ยวกับความถูกต้องแท้จริงของเอกสาร เพราะปกติธนาคารย่อมไม่ทราบว่าเป็นเอกสารนั้นปลอมหรือไม่หรือข้อความในเอกสารเป็นเท็จหรือไม่

- ◎ คดี **United City Merchants v. Royal Bank of Canada (1983)**

เงื่อนไขตามสัญญาซื้อขายและในเลตเตอร์ออฟเครดิตระบุว่า ผู้ขายต้องจัดการส่งสินค้าที่ซื้อขายลงเรือภายในวันที่ 20 สิงหาคม ในใบตราส่งที่ผู้รับประโยชน์ยื่นต่อธนาคารก็ระบุวันที่ 20 สิงหาคม แต่ความจริงแล้วมีการนำสินค้าบรรจุลงเรือในวันที่ 23 สิงหาคม ศาลอังกฤษถือว่าแม้ใบตราส่งจะออกโดยสายการเดินเรือผู้ขนส่งแต่มีข้อความเป็นเท็จอย่างมีนัยสำคัญ ศาลมีคำสั่งห้ามธนาคารจ่ายเงินได้

- ในประเทศไทย ยังไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยโดยตรงว่ามีการทำกลฉ้อฉล และเป็นกรณียกเว้นการปฏิบัติโดยเคร่งครัด หากพิจารณาตามกฎหมายไทยจะนำหลักกฎหมายเรื่องการแสดงเจตนาฉ้อฉลถึงขนาดที่จะทำให้สัญญาเป็นโมฆียกรรมมาปรับใช้ก็ไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องระหว่างคู่สัญญา แต่เลตเตอร์ออฟเครดิตนี้เป็นปัญหาระหว่างผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้ขอเปิดเครดิตกับผู้ขายซึ่งไม่มีนิติสัมพันธ์กันตามเลตเตอร์ออฟเครดิต จึงอาจต้องพิจารณาเรื่องหลักสุจริต

ชนิดของเลตเตอร์ออฟเครดิต

เลตเตอร์ออฟเครดิตตาม UCP 600 อาจแบ่งได้ออกเป็น 3 ชนิด

เลตเตอร์ออฟเครดิตชนิดเพิกถอนไม่ได้ (Irrevocable L/C)

เลตเตอร์ออฟเครดิตชนิดยืนยัน (Confirmed L/C)

เลตเตอร์ออฟเครดิตชนิดไม่ยืนยัน (Unconfirmed L/C)

เลตเตอร์ออฟเครดิตชนิดเพิกถอนไม่ได้

- (ก) การชำระเงินทันทีที่ให้เห็นเอกสาร
- (ข) เครดิตกำหนดให้ธนาคารผู้รับมอบหมายชำระเงินทันทีที่เห็น
- (ค) เครดิตกำหนดให้ธนาคารผู้รับมอบหมายชำระเงินมีกำหนดเวลา
- (ง) เครดิตกำหนดให้ธนาคารผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้รับรองตัวแลกเงิน
- (จ) เครดิตกำหนดให้ธนาคารผู้ได้รับมอบหมายทำการเจรจาซื้อตัวแลกเงินและเอกสารเกี่ยวกับการส่งสินค้า (Negotiation)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2704/2535

การที่ธนาคารผู้แจ้งได้ตรวจสอบเอกสารและรับตัวแลกเงินซึ่งผู้รับประโยชน์คือผู้ขายได้ออกภายใต้เลตเตอร์ออฟเครดิตไว้ด้วย ซึ่งตัวแลกเงินนั้นมีกำหนดชำระเงิน 180 วัน นับแต่วันที่ที่ระบุในใบตราส่งตามเงื่อนไขเครดิตธนาคารผู้แจ้งได้รวบรวมเอกสารและตัวเงินส่งให้แก่ธนาคารผู้เปิดเครดิตในต่างประเทศ จนกระทั่งครบกำหนด 180 วันดังกล่าว เมื่อธนาคารผู้แจ้งได้รับแจ้งว่าธนาคารผู้ขอเปิดเครดิตได้นำเงินเข้าบัญชีของตนแล้ว ธนาคารผู้แจ้งจึงชำระเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ถ้ากล่าวถึงการเจรจาซื้อตัวจะต้องให้มูลค่า ก็คือต้องจ่ายเงิน การรับตัวไว้แล้วรอจนตัวถึงกำหนดแล้วจึงจ่าย ไม่ใช่การเจรจาซื้อ

นิติสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณีที่เกี่ยวข้องใน L/C

นิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ขอเปิดเครดิตคือผู้ซื้อและธนาคารผู้เปิดเครดิต

ฎีกาที่ 3338/2526 สัญญาระหว่างธนาคารผู้เปิดเครดิต (โจทก์) และผู้ขอเปิดเครดิต (จำเลย) เป็นสัญญาต่างตอบแทนอย่างหนึ่ง แต่ไม่ถึงเป็นสัญญาตัวแทน ธนาคารผู้ขอเปิดเครดิตย่อมต้องการให้ระบุชื่อธนาคารเป็นผู้รับตราส่ง เพื่อธนาคารจะสามารถนำใบตราส่งไปรับสินค้าได้ หรือสามารถสลักหลังใบตราส่งโอนให้แก่ผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้ขอเปิดเครดิตเพื่อนำไปใช้รับสินค้าได้ การที่ให้ใบตราส่งระบุชื่อธนาคารผู้เปิดเครดิตก็เพื่อเป็นหลักประกันแก่ธนาคารผู้เปิดเครดิตเพื่อไม่ให้ผู้ขอเปิดเครดิตนำใบตราส่งไปขอรับสินค้าจากผู้ขนส่ง เว้นแต่ธนาคารผู้เปิดเครดิตจะได้สลักหลังโอนใบตราส่งให้

นิติสัมพันธ์ระหว่างธนาคารผู้เปิดเครดิตและผู้รับประโยชน์

ธนาคารผู้เปิดเครดิตได้เปิดเครดิตและแจ้งการเปิดเครดิตไปยังผู้รับประโยชน์ถือเป็นคำเสนอ และเมื่อผู้รับประโยชน์ตรวจดูเงื่อนไขในเลตเตอร์ออฟเครดิตเห็นว่าถูกต้องจึงได้จัดส่งสินค้าตามที่ระบุในเลตเตอร์ออฟเครดิต ถือว่าตกลงตามคำเสนอเป็นคำสนองก่อให้เกิดเป็นสัญญา เรียกว่า สัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตระหว่างผู้รับประโยชน์กับธนาคารผู้เปิดเครดิต

นิติสัมพันธ์ระหว่างธนาคารผู้เปิดเครดิตและ
ธนาคารผู้ได้รับมอบหมายหรือธนาคารผู้แจ้งเครดิต
หรือธนาคารผู้ยืนยันเครดิต

- มีนิติสัมพันธ์ตามสัญญาตัวแทน กรณีธนาคารได้เป็นผู้
ยืนยันเครดิตด้วยถือเป็นภาระที่เพิ่มขึ้นเป็นส่วนตัวที่
จะต้องชำระหนี้ แต่ก็มีสิทธิได้รับชำระค่าธรรมเนียมการ
ยืนยันเครดิตจากธนาคารผู้เปิดเครดิตด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 846/2518

สินค้าที่ผู้ขายส่งไปให้โจทก์ไม่ครบถ้วน ผิดไปจากที่ระบุไว้ใน
ในเลตเตอร์ออฟเครดิตและใบรายงานสินค้าและราคา ในเบื้องต้น
ธนาคารฟูจิในประเทศญี่ปุ่นที่ผู้ขายไปรับเงิน จะต้องไม่จ่ายเงิน
แม้ธนาคารฟูจิจะจ่ายเงินให้ผู้ขาย เมื่อธนาคารจำเลยได้รับ
เอกสารจากธนาคารฟูจิ ก็ชอบที่จะโต้แย้งคัดค้านธนาคารผู้
จ่ายเงิน ธนาคารจำเลยยังไม่มีสิทธิหักเงินจากบัญชีโจทก์ผู้ขาย
เมื่อธนาคารจำเลยผู้จ่ายเงินไม่ตรวจสอบข้อความในเอกสารให้ถูกต้อง
ครบถ้วนก่อนจ่ายเงิน จะอ้างแต่เพียงว่ามีเอกสารถูกต้องครบถ้วน
ตามที่โจทก์ต้องการไม่ได้

นิติสัมพันธ์ระหว่างธนาคารผู้แจ้งเครดิต
กับผู้ขอเปิดเครดิต

นิติสัมพันธ์ระหว่างธนาคารผู้แจ้งเครดิต
และผู้รับประโยชน์

นิติสัมพันธ์ระหว่างธนาคารยื่นยืมเครดิต และผู้รับประโยชน์

ทรัสต์รีซีท (Trust Receipt)

หากผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้ขอเปิดเครดิตยังไม่มีเงินชำระ
แก่ธนาคาร แต่ต้องการได้เอกสารการส่งสินค้าเพื่อไป
รับสินค้าจากผู้ขนส่งนำไปขายหรือใช้ผลิตสินค้าออก
ขายก่อน แล้วจึงนำเงินที่ได้จากการขายสินค้ามา
ชำระหนี้แก่ธนาคาร จึงต้องมีการทำสัญญากันอีก
ฉบับหนึ่งเรียกว่า “สัญญาทรัสต์รีซีท”

1. ผู้ให้สัญญาคือผู้ซื้อสินค้าหรือผู้ขอเปิดเครดิตตกลงให้กรรมสิทธิ์ในสินค้าเป็นของธนาคารผู้ขอเปิดเครดิต

2. ธนาคารตกลงมอบเอกสารเกี่ยวกับการส่งสินค้านั้นทั้งสลักหลังใบตราส่งให้แก่ผู้ให้สัญญาเพื่อนำไปใช้ในการผ่านพิธีการศุลกากรและรับสินค้าจากผู้ขนส่ง

3. ผู้ให้สัญญาตกลงว่าเมื่อรับสินค้าแล้วจะแจ้งให้ธนาคารทราบและแสดงหลักฐานว่าเก็บสินค้าไว้ที่ใด

4. คู่สัญญาตกลงชำระหนี้ตามสัญญาทรัพย์สินที่พร้อมดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารเมื่อ

(1) ขายสินค้าได้ คือ

(2) นำสินค้านั้นไปผลิตเป็นสำเร็จรูปและขายสินค้าสำเร็จรูปนั้นได้

(3) ครบกำหนดตามสัญญาทรัพย์สินที่กรณีเป็นสินค้าประเภททุน

ในสัญญาทรัพย์สินซึ่งมักกำหนดเงื่อนไขไว้ว่า หากผู้สัญญา (ผู้ขอเปิดเครดิต) ปฏิบัติผิดสัญญา ข้อหนึ่งข้อใด ธนาคารมีสิทธิถือว่าผิดสัญญาและมีสิทธิเข้าครอบครองสินค้าได้ทันที เพราะถือว่าเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในสินค้า

5. ผู้ให้สัญญาตกลงเอาประกันภัยสินค้าโดยค่าใช้จ่ายของผู้ให้สัญญาเอง แต่ระบุให้ธนาคารเป็นผู้รับประกันภัยตามสัญญาประกันภัย

6. หากผู้ให้สัญญาปฏิบัติผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใดหรือถูกพิทักษ์ทรัพย์ ธนาคารมีสิทธิถือว่าผู้ให้สัญญาตกเป็นผู้ผิดนัด ธนาคารมีสิทธิเข้าครอบครองสินค้าได้ทันทีและมีสิทธิคิดดอกเบี้ยในหนี้ที่ต้องชำระในอัตราดอกเบี้ยผิดนัด

ฎีกาที่ 1848/2505

สัญญาทຣັຣຣີຣີທເປັນສັນຍາທີ່ມີຜລໄຊບັງຄັບ
ກັນໄດ້ ແລະສິທິເຣີຍກຣ່ອມສັນຍາທຣັຣຣີຣີທ
ໄມ່ໄຊສັນຍາຫຼືສັນຍາໃດທີ່ມີກຸໝາຍກຳນົດ
ອາຍຸຄວາມໄວ ຈຶ່ງມີອາຍຸຄວາມ 10 ປີ

ການທຳສັນຍາທຣັຣຣີຣີທໄມ່ໄດ້ເປັນແປລະຫຼັກ
ໃຫມ່ ຫຼັກຕາມສັນຍາເລຕເຕອຣ໌ອອຟເຄຣດິຕຍັງໄມ່
ຣະງັບ ສັນຍາທຣັຣຣີຣີທມີລັກຊະນະເປັນສັນຍາທີ່
ຕໍ່ອຸ່ນອີກກັບສັນຍາເລຕເຕອຣ໌ອອຟເຄຣດິຕ
(ຝຶກາທີ່ 1010/2524 ແລະຝຶກາທີ່ 2157/2524)

